

Časopis pro pěstování matematiky

Milan Koman

Zemřel prof. RNDr. Karel Hruša

Časopis pro pěstování matematiky, Vol. 97 (1972), No. 3, 340--342

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/108672>

Terms of use:

© Institute of Mathematics AS CR, 1972

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

o výsledkoch svojej vedeckej práce. Osobitne si treba ceníť jeho, možno tak povedať, osvetovú činnosť medzi učiteľmi ZDŠ a SVŠ na Slovensku. Prednášal takmer na všetkých školeniach poriadaných pre tento účel a svojimi širokými známosťami docielil bohatú účasť kvalitných prednášateľov z celej republiky, takže zabezpečil vždy vysokú úroveň týchto školení.

Mnoho úsilia a času venoval budovaniu a vedeniu jemu zverených katedier. Nikdy sa neodťahoval ani od iných funkcií na školách a bol poverovaný vážnymi úlohami. Všetky úlohy vždy zodpovedne splnil a tak je medzi spolupracovníkmi veľmi vážený.

Nevyhýbal sa ani verejnej činnosti. Širokú činnosť vyvíjal ako funkcionár Krajského výboru Socialistickej akadémie. No, najviac si vážime jeho činnosť v JČSMF. Od založenia pobočky Jednoty vo Zvolene je jej predsedom a táto pobočka je jednou z najaktívnejších. Je členom predsedníctiev JČSMF i JSMF, členom ÚV JČSMF a členom Hlavného výboru JSMF. Podielal sa prakticky na všetkých väčších podujatiach Jednoty v posledných rokoch a preto na jubilejnom zjazde v r. 1962 získal čestný titul „Zaslúžilý člen JČSMF“.

Napokon by som chcel zdôrazniť vysoké ľudské kvality Prof. Palaja. Teší sa vysokej úcte nielen medzi matematikmi, ale i medzi svojimi terajšími i bývalými žiakmi, ktorých sú už tisíce. Jeho obetavosť pri plnení množstva úloh vyplývajúcich zo všetkých jeho funkcií mu už čiastočne naštrbila zdravie, no pracuje oduševnene ďalej. K jeho význačnému životnému jubileu mu srdečne blahozeláme a prajeme veľa síl do ďalšej tvorivej práce a v nie poslednom rade i veľa osobnej pohody a šťastia, ktoré sa vždy usiloval dopriať iným.

ZEMŘEL PROF. RNDR. KAREL HRUŠA

MILAN KOMAN, Praha

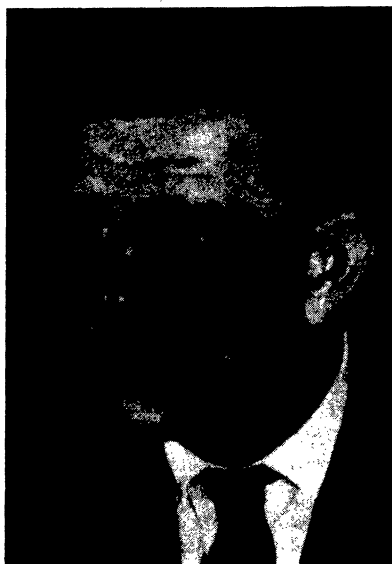
Za katedrou Karlovy university v Praze stálo již mnoho vynikajících českých matematiků – vědců i vysokoškolských pedagogů. Jen málo z nich však zasvětilo téměř veškerou svou celoživotní činnost teorii vyučování matematice jako vědecké disciplíně. Mezi nimi byl snad jediný, který se zabýval touto disciplínou v celé šíři, prvními ročníky základní školy počínaje a posledními semestry vysoké školy konče. Ojedinělé byly zejména jeho bohaté znalosti problematiky teorie vyučování matematice v elementárních ročnicích. Ano, byl to profesor dr. KAREL HRUŠA. Dnes – bohužel – již jen byl. Zemřel 16. listopadu 1971 v Praze.

Profesor Hruša se narodil 7. července 1905 v Mnichově Hradišti. Po maturitě studoval na přírodovědecké fakultě Karlovy university v Praze. V roce 1929 obhájil dizertační práci: *O racionálních kvartikách rovinných* a získal doktorát přírodních

věd. Po absolvování vysokoškolských studií působil téměř 20 let jako středoškolský profesor. Po 2. světové válce, v roce 1946 nastupuje dráhu vysokoškolského učitele na nově založené pedagogické fakultě UK.

Celoživotní dílo profesora Hruši ovlivnili zejména dva vynikající čeští matematikové. V době universitních studií i během jeho působení na středních školách to byl akademik B. Bydžovský. Jeho druhým, neméně významným učitelem byl akademik E. Čech, pod jehož vedením začínal v roce 1946 na pedagogické fakultě svou dráhu vysokoškolského učitele.

Pod Čechovým vedením vyrůstá brzy z výborného středoškolského pedagoga Hruši také výborný vysokoškolský pedagog. Po Čechově odchodu z pedagogické fakulty v roce 1951 se stává dr. Hruša sám jedním z hlavních budovatelů vysokoškolské soustavy vzdělání učitelů – matematiků základních a středních škol. Podílí se na vypracování nových učebních plánů a osnov, píše vysokoškolské učebnice, připravuje originální přednášky pro budoucí učitele z algebry, aritmetiky, matematické analýzy, didaktiky matematiky ap. Přes nesmírné zatížení se však neomezuje jen na práci vysokoškolského učitele. Všemi svými silami se snaží povznést všude, kde jen může, i úroveň středoškolské matematiky. Píše řadu učebnic pro střední školy a neúnavně přednáší snad po celé republice pro učitele škol všech stupňů.

V roce 1953 je jmenován docentem na Vysoké škole pedagogické. Roku 1964 je obnovena pedagogická fakulta UK. Docent Hruša se stává vedoucím její katedry matematiky. Brzy nato je jmenován universitním profesorem. Přibývá i dalších funkcí. Jako na celém kulturním světě, tak také u nás přichází na pořad modernizace středoškolského vyučování matematice. Prof. Hruša jako jeden z čelných pracovníků v oboru teorie vyučování matematice se stává vedoucím Kabinetu pro modernizaci vyučování matematice ČSAV v Praze. Je jmenován členem komisí pro udělování vědeckých hodností a doktorátů přírodních věd z teorie vyučování matematice. Pracuje v redakcích různých vědeckých a metodických časopisů atd.

Za svou celoživotní činnost byl prof. Hruša vyznamenán zlatým odznakem pedagogické fakulty UK k 25. výročí založení této fakulty a pamětní medailí Karlovy university. Medaile mu však byla – bohužel – udělena až po jeho smrti – in memoriam.

Osobnost prof. Hruši jako vysokoškolského matematika – učitele je snad nejlépe patrná z jeho knih a učebnic. Během své dlouholeté učitelské praxe zdůrazňoval svým čtenářům a žákům, že pro učitele matematiky není nejdůležitější šíře vědomostí,

ale důkladná znalost a pochopení základních pojmů a především metod a myšlenkových postupů, jichž se v matematice používá. V oboru teorie vyučování matematice se vždy snažil postavit školské teorie na pevný vědecký základ. Jednalo se zejména o rozvoj pojmu čísla. Jeho kniha [2] byla vlastně první českou teoretickou učebnicí aritmetiky. Příznačné pro Hrušovy práce v tomto směru je, že se snažil vždy vypracovat teorie tak, aby se co nejvíce přiblížily školskému modelu. Ať už jde o rozšiřování číselných oborů (viz [2] a [7]) nebo o dělitelnost (viz [2], [4]).

Dílo prof. Hruši zůstane základem pro pokračovatele zejména v rozvíjení teorií vyučování matematice na školách všech stupňů.

NEJDŮLEŽITĚJŠÍ KNIŽNÍ PUBLIKACE:

- [1] *Hruša K.*: Počítání s neúplnými čísly. Praha, JČMF 1949, 180 s.
- [2] *Hruša K.*: Elementární aritmetika. Praha, Přírodovědecké vydavatelství 1953, 300 s.
- [3] *Hruša K.*: Deset kapitol z diferenciálního a integrálního počtu, Praha, NČSAV 1954, s. 208.
- [4] *Hruša K. - Balada F. - Josífek V. - Koutský K. - Malina Š.*: Aritmetika pro pedagogické instituty. Praha, SPN 1961, s. 42—65, s. 130—165.
- [5] *Hruša K. a kol.*: Metodika počtů pro pedagogické instituty, část. 1., Praha, SPN 1962, s. 37—45. Část 2., Praha, SPN 1962, s. 42—55.
- [6] *Hruša K. - Dlouhý Zb. - Rohlíček J.*: Úvod do studia matematiky, Praha, SPN 1963, s. 38—63.
- [7] *Hruša K. - Dlouhý Zb. - Mencl J.*: Aritmetika a algebra pro pedagogické instituty, I. Aritmetika, Praha, SPN 1964, s. 52—85, 113—133, 203—280.
- [8] *Hruša K. - Vyšín J. a kol.*: Vybrané kapitoly z metodiky vyučování matematice na základních devítiletých školách, Praha, SPN 1964, s. 60—171 (učební texty).
- [9] *Dlouhý Zb. - Hruša K. - Kust J. - Rohlíček J. - Taišl J. - Zieris J.*: Úvod do matematické analýzy, Praha, SPN 1965, 9—77, 383—417 s., 2. vydání 1970.
- [10] *Hruša K.*: Polynomy v moderní algebře, Praha, Mladá fronta 1970, s. 104.

TŘETÍ PRAŽSKÉ TOPOLOGICKÉ SYMPOSIUM 1971

Po dvou úspěšných pražských topologických symposiích v letech 1961 a 1966 bylo uspořádáno třetí symposium o obecné topologii a jejích vztazích k moderní analýze a algebře. Konalo se v Praze ve dnech od 30. srpna do 3. září 1971: Organizace symposia byla svěřena přípravnému výboru ve složení J. NOVÁK (předseda), Z. FROLÍK, J. HEJCMAN, M. HUŠEK, M. KATĚTOV, V. KOUTNÍK, V. PRÁK, M. SEKANINA a ŠT. SCHWARZ. Československá akademie věd, Slovenská akademie věd, Karlova universita a Jednota československých matematiků a fyziků pozvaly jako hosty symposia vynikající zahraniční odborníky v topologii a jejích aplikacích. Mezinárodní matematická unie poskytla několika pozvaným hostům ze vzdálených zemí finanční podporu na cestovné.

Do programu třetího pražského topologického symposia byly zařazeny hodinové přednášky a dvacetiminutová sdělení z nejnovějších směrů v topologii, které se rozvinuly nebo vznikly v době po druhém symposiu, tj. v období posledních asi 5 let. Jedním takovým směrem je teorie tvarů. Dalším novým směrem je nekonečně dimensionální topologie, která vzbudila značnou pozornost a zájem matematiků. Třetím směrem byla teorie kompaktních prostorů, která obohatila obecnou topologii řešením velmi těžkých problémů a řadou překvapivých výsledků. Z dalších oblastí